

Ivan DUMINICA

CÂTEVA DOCUMENTE INEDITE DIN PERIOADA AFLĂRII BOLGRADULUI ÎN COMPONENȚA PRINCIPATELOR UNITE ALE MOLDOVEI ȘI ȚĂRII ROMÂNEȘTI

DOI: doi.org/10.5281/zenodo.4437993

Rezumat

Câteva documente inedite din perioada aflării Bolgradului în componența Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești

În articolul prezent autorul introduce în circuitul științific documente inedite despre comuna Bolgrad și populația sa din perioada, când Basarabia de Sud se afla în componența Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești (1857–1878). Aceste izvoare prețioase au fost selectate în Arhivele Naționale din România de către istoricul și diplomatul Vitalie Văratec și ulterior donate Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Din documentele colecției au fost menționate cele ce vizează lista locuitorilor comunei Bolgrad, care în 1860–1861 ilegal au părăsit localitatea natală. Numai în perioada 8–28 noiembrie 1860, au părăsit Bolgradul 39 de familii, cele mai mult au plecat la 9 noiembrie (7 familii), 16 noiembrie (6) și 28 noiembrie (7). Emigrările au continuat și în primăvară-vară anului 1861. Numai în august a acestui an din Bolgrad au fugit 12 de familii. Cauza acestor plecări era reacția coloniștilor la introducerea forțelor armate guvernamentale în Bolgrad (8–10 noiembrie 1860). De asemenea prezintă inters documentele, care conțin date despre 41 de localnici dar și funcționari de stat, care în baza legii din 13 iunie 1874 au fost împrăștiți cu 10 desetine de pământ în comunele Caracurt, Cairaclia și Tașbunar.

Cuvinte-cheie: Basarabia de Sud, Bolgrad, bulgari, emigrarea, coloniști, împrăștiere.

Резюме

Несколько ранее не опубликованных документов периода пребывания Болграда в составе Объединенных княжеств Молдовы и Валахии

В представленной статье автор вводит в научный оборот не опубликованные ранее документы о коммуне Болград и ее населении того периода, когда Южная Бессарабия находилась в составе Объединенных княжеств Молдовы и Валахии (1857–1878). Эти ценные источники были впервые найдены в Национальном архиве Румынии историком и дипломатом Виталием Вăратеком, а затем переданы в дар Национальной библиотеке Республики Молдова. В документах коллекции представляет особый интерес список жителей коммуны Болград, которые в 1860–1861 гг. незаконно оставили колонию. Установлено, что только с 8 по 28 ноября 1860 г. Болград покинули 39 семей, большинство из них уехали 9 ноября (7 семей), 16 ноября (6) и 28 ноября (7). Эмиграция продолжалась весной-летом 1861 г. Только в августе из Болграда бежали 12 семей. Причиной этого стала реакция колонистов на ввод правительственных войск в Болград (8–10 ноября 1860 г.). Представляют интерес также документы, содержащие данные о 41 местном жителе. Среди них значатся имена государ-

ственных чиновников, которых по закону от 13 июня 1874 г. наделили 10 десятинами земли в коммунах Каракурт, Кайраклия и Ташбунар.

Ключевые слова: Южная Бессарабия, Болград, болгары, эмиграция, колонисты, наделение землей.

Summary

Some unpublished documents from the period when Bolgrad was part of the United Principalities of Moldavia and Walachia

By means of this article, the author introduces into scientific discourse previously unpublished documents regarding the Bolgrad commune and its population at the time it was part of the United Principalities of Moldavia and Walachia (1857–1878). These invaluable documents were first selected by historian and diplomat Vitaly Varatec in the National Archives of Romania and consequentially donated to the National Library of the Republic of Moldova. Among the documents, of notable interest is the list of residents of Bolgrad who in 1860–1861 illegally exited the commune. The list demonstrates that only between 8–28 November 1860, 39 families exited Bolgrad, the majority leaving on November 9 (7 families), on November 16 (6 families), on November 28 (7 families). The exodus continued in the spring-summer of 1861 (in August alone 12 families left Bolgrad). The underlying cause of this mass emigration was the colonists' reaction to the introduction of government armed forces in Bolgrad (8–10 November 1860). Other documents of high interest contain data about 41 residents, including government employees, who, under the law of 13 June 1874, were granted 10 acres of land each in the communes of Karakurt, Kairaklia, and Tashbunar.

Key words: South Bessarabia, Bolgrad, Bulgarians, emigration, colonists, land grants.

În ultimul timp, în istoriografie se observă creșterea interesului în ceea ce privește publicarea documentelor inedite despre sudul Basarabiei în perioada aflării sale în componența Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești (1857–1878). În acest sens putem menționa lucrările istoricilor Elena Siupiur, Ivan Grec, Ion Solcanu și Eugen-Tudor Sclifos (Сюпюр 1999; Pagini... 2012; Solcanu 2013; Sclifos 2016, 2017). Trebuie de menționat că aceste izvoare contribuie la elucidarea problemelor ce țin de starea social-economică, demografică și culturală a populației în regiunea vizată. Cu toate acestea, în știința istorică încă se simte necesitatea de a introduce în circuitul științific noi documente, ce ar ușura munca istoricilor, care se ocupă cu tema menționată.

Efectuând cercetări asupra colecțiilor fondului

de manuscrise ce se păstrează în cadrul secției „Carte Veche și Rară” a Bibliotecii Naționale din Republica Moldova, recent am depistat câteva dosare de documente, care au fost donate Bibliotecii de către istoricul și diplomatul Vitalie Văratec. În contextul dat o să menționăm că autorul este cunoscut cu studiile sale despre sudul Basarabiei în componența Principatelor Unite (Văratec 1995, 1998). De aceea, putem să presupunem că materialele inițial erau selectate de către V. Văratec pentru cercetările sale. Fiind preocupat de studierea istoriei bulgarilor din Basarabia, mi-a trezit interes unul dintre dosare cu inscripția: „Arhiva Națională București. Fond: Hotărnicii: Basarabia Veche. Dosar № 8 (1857–1864; 1874). Delimitarea comunei Bolgrad, județul Bolgrad, plasa Ismail, 1857–1864. Materiale culese de Vitalie Văratec”. Dosarul dat conține 17 copii xerox a documentelor. Pe prima pagină a dosarului este pusă semnătura bibliotecarului și indicată data „12.08.98”.

Dosarul menționat conține două rapoarte a funcționarilor români în ceea ce privește stabilirea numărului locuitorilor comunei Bolgrad în anul 1866 și împroprietărirea cu pământ a unor localnici în 1874.

În textul ce urmează o să ne oprim mai detaliat la fiecare din documente.

Primul raport este compus la 12 februarie 1866 de către delegatul Ministerului Finanțelor – Al. Durma. În darea sa de seamă, adresată ministrului de resort, autorul menționează că a activat în cadrul „Comisiunii Recensământului general pentru înscrierea coloniștilor din comuna Bolgrad” (Arhiva: f. 1). Din Procesul-Verbal (numit în text – „Jurnalul”), care este semnat de către membrii Comisiunii aflăm că ea a activat în Bolgrad în perioada 8 ianuarie – 7 februarie 1866. Din componența acestui organ faceau parte: prefectul și sub-prefectul comunei, delegatul Ministerului Finanțelor și casierul.

Rezultatele Recensământului au arătat următoarele: numărul locuitorilor care aveau dreptul la pământ – 1297, din care coloniști, capi de familii erau – 689 (1142 bărbați și 974 femei), văduve – 118 (231 bărbați și 131 femei), admiși cu ordinul Ministerului Finanțelor în categoria de coloniști – 12 (28 bărbați și 12 femei), permutați din alte colonii – 31 (57 bărbați și 61 femei), negustori și meseriași – 256 (496 bărbați și 446 femei), deveniți capi de familie – 191 (163 bărbați și 153 femei). În general în Bolgrad se numărau 2117 persoane de sex masculin și 1776 – de sex feminin (Arhiva: f. 4). În același timp, funcționarii precizau că în urma recensământului nu s-a găsit nici un colonist ce a emigrat în termenul de trei ani prescris prin Tratatul de la Paris din 1856¹. De asemenea nu s-au depistat coloniști care au emigrat pe căi legale. Însă erau menționați 108 capi de familii care au părăsit ilegal Bolgradul (Tab. 1). Dacă ne uităm la tabelul anexat în dosar

privitor la familiile emigrate ilegal, putem constata că majoritatea bolgrădenilor au părăsit orașul natal în 1860–1861. Aceasta se explică prin faptul că în 1860 se terminau cei trei ani, prevăzuți de către Tratatul de la Paris, pe parcursul cărora coloniștii puteau liber să treacă în Imperiul Rus (Hobakov 2004: 48). În aceasta perioada guvernul Principatului Moldovei a respectat angajamentul luat în fața coloniștilor în ceea ce privește respectarea drepturilor și privilegiilor de care ei se bucurau sub administrația țaristă. Însă după expirarea termenului de trei ani pentru emigrare benevolă autoritățile centrale au început să submineze drepturile coloniștilor. Situația s-a înrăutățit considerabil în timpul guvernării lui Mihail Kogălniceanu. Vizitând coloniile bulgare din sudul Basarabiei în septembrie-octombrie prim-ministrul s-a exprimat negativ în privința predării în limba bulgară la Școala Centrală din Bolgrad și a cerut transmiterea veniturilor pentru finanțarea ei în domeniul Ministerului Educației. În afara de aceasta șeful guvernului a anunțat introducerea recrutării bulgarilor în armată și posibilitatea măririi impozitelor (Pagini... 2012: 139). Aceste intenții ale Guvernului a adus la nemulțumire din partea coloniștilor. La 8 noiembrie câte 4 delegați din 42 de colonii din Sudul „Basarabiei Române” s-au adunat la Bolgrad să discute referitor la problema recrutării. Însă autoritățile crezând că acești coloniști vor să se revolte au chemat forțele militare, care au procedat cu violența față de acești delegați. În decursul celor trei zile, până la 10 noiembrie soldații jefuiau populația locală. Sursele arată că în această perioadă în Bolgrad au fost 8 morți, 10 decedați în urma rănilor și circa 120 de persoane ușor și grav rănite (Pagini... 2012: 139).

Aceasta a adus la exodul masiv al coloniștilor transdanubieni nu numai din Bolgrad dar și din alte colonii. Conform unor statistici, în anii 1860–1861 granița cu Rusia au trecut 11766 de persoane fără pașaport și 10633 – cu pașaport (Pagini... 2012: 139-140).

Cu ajutorul rezultatelor „Recensământului general” efectuat în comuna Bolgrad în 1866, putem să constatăm că în urma violențelor forțelor militare colonia Bolgrad numai în perioada 8–28 noiembrie 1860 au părăsit 39 de familii, cele mai mult au plecat la 9 noiembrie (7 familii), 16 noiembrie (6) și 28 noiembrie (7). Emigrările au continuat și în primăvara-vară anului 1861. Numai în august a acestui an din Bolgrad au fugit 12 de familii (Arhiva: ff. 5-12). Printre emigranți erau și familii înstărite, așa de exemplu averea lui Hristo Boiagi (plecat ilegal la 9 noiembrie 1860) valora – 100 rub., văduvei Stoina Notevsca (12 aprilie 1861) – 135 rub., iar a lui – Theodor Covaci (16 octombrie 1861) – 115 rub. (Arhiva: ff. 5, 8, 12).

Membrii „Comisiunii Recensământului general pentru înscrierea coloniștilor din comuna Bolgrad”

mai adăugau, că la moment (1866) inginerii încă n-au terminat măsurarea terenului comunei, „însă după informațiile luate de la locuitori terenul întreg al comunei Bolgradu are 11489 desetine² și 102 stanjini³” (Arhiva: f. 2). Prin urmare funcționarii au constatat că după numărul de familii, care locuisc în Bolgrad se simte un neajuns de 53360 desetine și 2298 stânjeni (Arhiva: f. 2).

Prezintă interes și al doilea document din *Colecția lui V. Văratec*. Acesta reprezintă un „Proces-Verbal” alcătuit la 12 decembrie 1874 și semnat de către A. Duca (inspector al Circumscripției a VIII-a Financiare) și Alexandru Uzunov (delegatul comunei Bolgrad) (Arhiva: f. 16). Din conținutul documentului aflăm că subsemnații au despărțit câte 10 desetine de pământ de prisos în comuna Bolgrad sau din alte terenuri ale Statului. Aceștea stipulau articolele 6 și 7 a Legii agrare din 13 iunie 1874. De asemenea birnicii aveau posibilitatea în decurs de 15 ani să răscumpăre acest pământ de la Stat. Prețul constituia 67 lei pe an, în total pe 15 ani – 1005 lei⁴. Documentele atestă că au manifestat dorința de a fi împroprietăriți 41 de

birnici⁵. Conform listei alcătuite (Tab. 2), aflăm că majoritatea doritorilor au primit pământul la Caracurt (25 capi de familie), comuna Cairaclia (9), unde Statul avea mai mult pământ în rezervă. În total s-au împărțit 410 de desetine de pământ.

Sursele indică că printre beneficiarii celor 10 desetine de pământ la Caracurt erau Theodor Boldur-Lățeșcu, prefectul de Bolgrad și Titus Pârnu, profesorul de limba română și directorul Școlii Centrale din Bolgrad. În general majoritatea celor care au primit cele 10 desetine erau funcționari, care activau în Bolgrad.

Așa dar, din cele expuse mai sus, ajungem la concluzia despre importanța documentelor depistate în colecția istoricului V. Văratec, ce se păstrază la Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Aceste izvoare prețioase, selectate din Arhivele Naționale a României pot să fie folosite în cercetarea vieții social-economice a bulgarilor din Basarabia de Sud și în special bulgarilor din Bolgrad în perioada aflării în componența Principatelor Unite.

Anexe

Tabelul 1. Lista cu numele locuitorilor Bolgradului ce au emigrat pe căi ilegale din această comună în anii 1857–1864

№	Numele și prenumele capilor de familie	Data emigrării			Suma banilor cuveniți statului după art... din statut		Observații
		Anul	Luna	Ziua	Ruble	Copeici	
					<i>Evaluarea averei</i>		
1	Momcio Diacofu	1860	Noiembrie	14	31	-	
2	Gheorghii Radefu Tascofu	1861	Martie	13	12	-	
3	Theodoru Cadangi	1860	Noiembrie	9	45	-	
4	Gheno Crușcofu	1861	Aprilie	12	30	-	
5	Iani Caraga	1861	August	16	3	-	
6	Văduva Stoina Notevsca	1861	Aprilie	12	135	-	
7	Thanasii Arabadjii	1861	August	20	45	-	
8	Hristo Abajeroftu	1860	Noiembrie	8	Neevaluată		Din anul 1862 sunt date în dispoziția Jandarmilor
9	Slavu Sarabceftu	1861	Ianuarie	11	Idem		
10	Doicio Sarabceftu	1861	Ianuarie	11	Idem		
11	Vasilie Doinofu	1861	Ianuarie	15	12	-	
12	Narin și Colio Ianofu	1861	Ianuarie	15	22	-	
13	Stoil Țvetcofu	1860	Noiembrie	15	26	-	
14	Condratii Sainencoftu	1861	Septembrie	15	25	-	
15	Stancio Ilieftu	1861	Septembrie	15	60	-	
16	Ilie Ivanofu Manolofu	1861	Septembrie	15	24	-	
17	Colio Ivanofu	1860	Noiembrie	17	10	-	
18	Marin Dimofu Marincof	1860	Noiembrie	17	15	-	
19	Petco Donceftu	1861	Septembrie	15	40	-	
20	Dimo Dervenschii	1861	Noiembrie	17	15	-	

21	Filipu Crușcofu	1860	Noiembrie	18	20	-	
22	Ivanu Dervenschii	1860	Noiembrie	10	3	-	
23	Marin Hineschii	1860	Noiembrie	10	30	-	
24	Petre Berberu	1861	Ianuarie	14	24	-	
25	Stoico Camburofu	1861	August	16	30	-	
26	Matvei Camburofu	1861	August	16	90	-	
27	Petre Camburofu	1861	August	16	10	-	
28	Ivanu Dervenschii	1861	August	20	25	-	
29	Iancio Maslincofu	1861	Noiembrie	16	40	-	
30	Stoil Romaliischii	1861	Noiembrie	17	20	-	
31	Mincio Casapschii	1861	August	16	60	-	
32	Nicolai Dimcofu	1860	Noiembrie	16	25	-	
33	Stoiu Naidenofu	1861	Septembrie	22	94	-	
34	Stoio Mavrofu	1861	August	16	40	-	
35	Dimitrie Hagi Colefu	1861	August	16	50	-	
36	Gheorghie Matanofu	1861	August	16	60	-	
37	Filipu și Afanasie Țulefu	1861	August	16	80	-	
38	Ivanu Dedofu Doncefu	1853	-	-	77	-	
39	Bratanu Buceuccii	1861	Ianuarie	10	10	-	
40	Stoinu Ilicci	1861	Martie	21	7	-	
41	Petre Hinefu	1861	Martie	21	7	-	
42	Nicolai Chiranofu	1861	Iulie	4	30	-	
43	Stoico Nicolaefu	1862	Aprilie	24	40	-	
44	Trifonu Peltecu	1861	Noiembrie	14	40	-	
45	Petre Dimitriefu Stoilofu	1861	Noiembrie	14	75	-	
46	Dimo Mitișefu	1861	Noiembrie	14	63	-	
47	Stoiu Buceaccii	1861	Ianuarie	11	12	-	
48	Vasilie Ivanofu Cioban	1861	Octombrie	16	22	-	
49	Theodoru Covaci	1861	Octombrie	16	115	-	
50	Radi Cavalgi	1860	Noiembrie	23	6	-	
51	Panaiotu Pencefu	1860	Noiembrie	19	6	-	
52	Slafu Placicofu	1860	Noiembrie	9	20	-	
53	Colea Stoicofu	1861	Ianuarie	4	12	-	
54	Anghel Binbolofu	1860	Noiembrie	9	6	-	
55	Ivanu Rusefu Arnautu	1861	Noiembrie	9	8	-	
56	Petre Naidenofu	1861	Martie	20	20	-	
57	Iacofu Rade fu	1861	Mai	25	20	-	
58	Dimitrie și Nicolai Caraguța	1861	Martie	25	30	-	
59	Pașcal Caraguța	1861	Martie	25	10	-	
60	Ivanu Placicofu	1861	Noiembrie	9	75	-	
61	Marin Bueclio	1861	Decembrie	13	75	-	
62	Theodoru Marinofu	1861	Mai	27	65	-	
63	Gheorghii Nedefu	1861	Martie	31	10	-	
64	Tanasi Caraisenli	1861	Martie	31	18	-	
65	Gheorghie Caraisenli	1861	Martie	31	12	-	
66	Deagni Djiorjofu	1860	Noiembrie	10	6	-	

67	Chera Draganofu	1861	Ianuarie	16	38	-	
68	Theodosii Tabacii	1860	Noiembrie	12	8	-	
69	Theodoru Gaidargii	1860	Noiembrie	28	3	-	
70	Nacio Colefu	1860	Noiembrie	28	6	-	
71	Volco Colefu	1860	Noiembrie	28	7	-	s-a ruinat
72	Gheorghie Șișcofu	1860	Noiembrie	28	25	-	
73	Costa Stancefu	1860	Noiembrie	28	12	-	
74	Colea Chilifi	1861	Octombrie	16	15	-	
75	Ivan Draganofu	1861	Octombrie	16	9	-	
76	Ivanu Chilifi	1861	Mai	22	6	-	
77	Dimitrie Muntenu	1860	Noiembrie	28	1	50	
78	Ivan Bratanofu	1860	Noiembrie	28	2	-	
79	Dragni Gradinaru	1860	Noiembrie	9	12	-	
80	Stoeniu Popazoolo	1861	Noiembrie	29	9	-	
81	Ivanu Mumgiolo	1861	Mai	22	30	-	
82	Marin RadeFu	1861	Iunie	23	40	-	
83	Petre RadeFu	1861	Iunie	23	21	-	
84	Toni Mumgi	1860	Noiembrie	24	2	-	s-a ruinat
85	Stani și Gundi Ghirjilofu	1860	Noiembrie	24	10	-	idem
86	Rusandi Ivanofu	1860	Noiembrie	24	8	-	idem
87	Chirciu Alexandrofu	1861	Iunie	23	2	50	
88	Gheorghie Bogdanofu	1860	Noiembrie	16	13	-	
89	Iordanu Comanofu	1860	Noiembrie	16	5	-	s-a ruinat
90	Stomati Simofu	1860	Noiembrie	16	3	-	idem
91	Dimitrie Anisefu	1860	Noiembrie	16	3	-	idem
92	Velico Mumgii	1860	Noiembrie	13	6	-	
93	Ivanu Miceolo	1861	Mai	27	3	-	s-a ruinat
94	Miho Decefu	1861	Mai	27	6	-	
95	(Ivanu) Ducofu Stoianov	1860	Decembrie	27	25	-	
96	Gheorghie Jaginu	1861	Mai	27	5	-	
97	Raico Raiciofu	1860	Noiembrie	9	34	-	
98	Sava Ivanofu Arnautu	1861	Aprilie	12	6	-	
99	Petre Bașcivangii	1860	Noiembrie	10	65	-	
100	Ivanu StoicoFu	1861	Mai	10	15	-	
101	Dimitrie Jeinofu	1860	Noiembrie	14	13	-	
102	Hristo Boigii	1860	Noiembrie	9	100		
103	Dimo Pironcofu	1860	Noiembrie	9	15		
104	Velico și Neico Neicovschi	1860	Noiembrie	9	25		
105	Ivanu și Theodoru Ghenovschi	1861	August	16	20		
106	Theodoru F. Mihailof	1861	Ianuarie	15	15		
107	Văduva Ivana Mihova	1861	Noiembrie	16	23		
108	Dimo Hinefu	1865	Iulie	28	24	64	
					2434	14	

*Suma de două mii șase sute treizeci și nouă rubele și patrusprezece copeici nu s-au complenit până acum.

Prefectu [N. Panaite]

Delegat [Al. Durma]

Casier [C. Mârza]

Sub-prefect [*indiscifrabil*]

(Sursa: Arhiva: ff. 5-12. La transcrierea documentului au fost păstrate particularitățile limbii documentului, nealterându-se modul de exprimare. Conținutul este publicat integral, fără prescurtări).

Tabelul 2. Numele capilor de familie (birnici) din comuna Bolgrad, care conform art. 6 și 7 din Legea de la 13 iunie 1874 s-au împrăprietărit în această comună

№	Numele și prenumele capilor de familie (Birnici)	Nr. desetinelor curente fiecăruia		Valoarea lor calculată pe un an (art. 13)		Pe 15 ani		Observațiuni
		Dese-tine	Sageni păt.	Lei	Bani	Lei	Bani	
1	Alecsandru Costantinovici	10		67		1005		Din Bolgrad la Caracurt
2	Dimitrie Iambulof	10		67		1005		
3	Florian Zibailo	10		67		1005		
4	Gheorghe Vasiliu	10		67		1005		
5	Gavril Buză	10		67		1005		
6	Gheorghii Munteanu	10		67		1005		
7	Ioan Popovici	10		67		1005		
8	Ioan Survicof	10		67		1005		
9	Marin Garval	10		67		1005		
10	Mitrofan Ghegicu	10		67		1005		
11	Nichifor Franenco	10		67		1005		
12	Neculai Florea	10		67		1005		
13	Petre Mustacof	10		67		1005		
14	Titus Parvus	10		67		1005		
15	Theodor Boldur-Lățescu	10		67		1005		
16	Theodor Moisef	10		67		1005		
17	Vasile Stoicu	10		67		1005		
18	Vasile Petreazan	10		67		1005		
19	Zaharia Burian	10		67		1005		
20	Anton Gotcu	10		67		1005		
21	Ioan Cuclin	10		67		1005		Din Bolgrad la Cairaclia
22	Ignat Jelescu	10		67		1005		
23	Iosef Suhamel	10		67		1005		
24	Stefan Gearganli	10		67		1005		
25	Gheorghii Brahă	10		67		1005		Din Tabac la Caracurt
26	Stefan Brahă	10		67		1005		
27	Gavril Cazacu	10		67		1005		Din Eschipolos la Caracurt
28	Roman Talaru	10		67		1005		
29	Petru Manoli	10		67		1005		Din Chitai în Caracurt
30	Neculai Popovici	10		67		1005		Din Cișmele în Caracurt
31	Evtihie Lazarev	10		67		1005		Din Caracurt la Caracurt
32	Ioan Samuel	10		67		1005		Din Cartal la Cairaclia
33	Ignatu Parușencu	10		67		1005		Din Cițme Văruită la Cairaclia
34	Voicu Theodor	10		67		1005		Din Babele la Cairaclia

35	Dumitru Jăciu	10		67		1005	
36	Mihalachi Theodor	10		67		1005	Din Cairaclia la Cairaclia
37	Panaite Clopat	10		67		1005	
38	Nichifor Boricenco	10		67		1005	
39	Andrei Vălcovici	10		67		1005	Din Tașbunar în Tașbunar
40	Niculai Vălcovici	10		67		1005	
41	Simeon Traticof	10		67		1005	Caracurt
		410		2747		4125	

Inspector [A. Duca]

Delegat comunei [A. Uzunov]

(Sursa: Arhiva: ff. 13-14. La transcrierea documentului au fost păstrate particularitățile limbii documentului, nealterându-se modul de exprimare. Conținutul este publicat integral, fără prescurtări).

Note

¹ Articolul XXI al Tratatului de la Paris din 18 martie 1856 prevedea posibilitatea de a se deplasa cu traiul în orice localitate și dreptul de a dispune liber de proprietatea lor termen de trei ani (Pagini 2012: 136).

² Desetină – măsură a suprafeței în Rusia, egală cu 1,09 hectare (Tomuleț 2014: 292).

³ Stâncu – una dintre cele mai vechi unități de măsură din Țările Române, reprezentând aproximativ 2,23 metri (Tomuleț 2014: 580).

⁴ Conform prevederilor Legii agrare din 13 iunie 1874, fiecare familie de coloniști a trebuit să primească câte 50 de desetine de pământ, iar țăraniul statului – 30. Însă în realitate mărimea lor s-a dovedit a fi mai mică. În Bolgrad fiecare familie a primit circa 10,28 desetine de pământ (Новаков 2004: 190-191).

⁵ Birnic – categorie fiscală de cetățeni. Denumirea de *țăran birnic* provine de la darea anuală prestată de această categorie socială numită *bir* (Tomuleț 2014: 185).

Referințe bibliografice / References

Arhiva Națională București. Fond: Hotărnicii: Basarabia Veche. Dosar № 8 (1857–1864; 1874). Delimitarea comunei Bolgrad, județul Bolgrad, plasa Ismail, 1857–1864. Materiale selectate de Vitalie Văratec (Se păstrează în colecția de manuscrise [nr. 32] a secției „Carte Veche și Rară” a Bibliotecii Naționale din Republica Moldova).

Pagini uitate ale istoriei Basarabiei de Sud (1856–1861) = Забытые страницы истории Южной Бессарабии (1856–1861). Alc. I. Grec. Кишинев: s. n., 2012. 231 p.

Scifos E.-T. Delimitarea frontierei în Basarabia. Atitudinea Franței și a Rusiei, reflectate în documente franceze. În: Cohorta, 2016, nr. 1–2, p. 153-165.

Scifos E.-T. Documente referitoare la Basarabia în Arhiva de Politică Externă de la Paris (1856–1857). În: Tyragetia, 2017, nr. 2 (26), p. 127-140.

Scifos E.-T. Sardinia și chestiunea Basarabiei (1856–1857) în lumina unor documente italiene și franceze (Ianuarie 1856 – Ianuarie 1857). În: Destin Românesc, Chișinău–București, 2016, nr. 3, p. 31-39.

Solcanu I. Școala românească în județele Cahul, Bolgrad și Ismail pe durata reîntrupării la Principatele Române 1857–1878. București: Editura Enciclopedică, 2013. 462 p.

Tomuleț V. Basarabia în epoca modernă (1812–1918): instituții, regulamente, termeni. Chișinău: Lexon-Prim, 2014. 672 p.

Văratec V. Sudul Basarabiei revenit în componența Principatului Moldovei la 1857 (Teritoriul și populația). În: Destin Românesc. Chișinău–București, 1995, nr. 2, p. 13-33.

Văratec V. Tentative de aplicare a prevederilor legii rurale de la 1864 în județul Ismail. În: Revista istorică. București, 1998, nr. 5–6, p. 405-418.

Văratec V. Trasarea noului hotar în Sudul Basarabiei la 1856–1857 și lichidarea așezărilor căzăcești din preajma Dunării. Revista istorică. București, 1995, nr. 5–6, p. 509-527.

Сюпюр Е. Българските училища в Румъния през XIX век. Документи 1858–1877. София: АИ „Марин Дринов”, 1999. 578 с. / Sjujpur E. Balgarskite uchilishcha v Rumanija prez XIX vek. Dokumenti 1858–1877. Sofija: AI „Marin Drinov”, 1999. 578 s.

Ivan Duminica (Chișinău, Republica Moldova). Doctor în istorie, Centrul de Etnologie, Institutul Patrimoniului Cultural.

Иван Думиника (Кишинев, Республика Молдова). Доктор истории, Центр этнологии, Институт культурного наследия.

Ivan Duminica (Chisinau, Republic of Moldova). PhD in History, Centre of Ethnology, Institute of Cultural Heritage.

E-mail: duminicaivan@yandex.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2019-6456>